

УДК 378:373.3.091.12.011.3-051]:004(410) (043.5)
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.48.79-82

Гарапко Віталія Іванівна

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов
Мукачівський державний університет, м.Мукачево, Україна
v.garapko@gmail.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7171-8448>

Бедевельська Маріанна Василівна

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов
Мукачівський державний університет, м.Мукачево, Україна
Marjanna1@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9788-0272>

РИЗИКИ ВІДСУТНОСТІ ТРАДИЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19 (НА МАТЕРІАЛАХ ЮНЕСКО)

Анотація. Вплив відвідування закладів освіти та пов'язаний з ним ризик передачі хвороби ще не має достатньо доведено, проте шкідливі наслідки повного переходу на дистанційну форму освіти таких закладів є безперечними і впливають на безпеку, добробут та навчання дітей/студентів, про що свідчать матеріали та документи багатьох держав. Мета статті є визначення ризиків відсутності традиційного освітнього процесу у закладах освіти протягом пандемії Covid-19 використовуючи матеріали Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. Основою дослідження стали такі теоретичні методи: аналітичний та описовий методи опрацювання теоретичних і критичних джерел та ресурсів, пов'язаних з реалізацією освітнього процесу, з метою визначення ризиків пов'язаних із забезпеченням дистанційної форми навчання протягом пандемії Covid-19. Аналіз контекстуальних ризиків відсутності традиційного освітнього процесу у закладах освіти протягом пандемії Covid-19 дозволяє визначити алгоритм роботи органів освіти задля визначення: 1) пріоритетності закладів освіти для відновлення їх повної чи часткової роботи; 2) пріоритетності заходів щодо зменшення ризиків зараження у закладах освіти; 3) змін зони фокусу дистанційного навчання; 4) забезпечити пряме фінансування закладів освіти, які найбільше постраждали від кризи.

Ключові слова: заклади освіти; учні; студенти; дистанційна форма навчання; пандемія COVID-19.

Вступ. Глобальне закриття закладів освіти, повний перехід на дистанційну форму у відповідь на пандемію COVID-19 представляє безпрецедентний ризик для освіти, захисту та добробуту дітей/студентів. Нещодавно Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерріш закликав уряди та меценатів надавати пріоритет освіти для всіх дітей, включаючи найбільш маргіналізованих, а Глобальна коаліція з питань освіти була створена для підтримки урядів у зміцненні дистанційного навчання та сприяттві відновленню закладів освіти [1].

Актуальність дослідження. Хоча світове наукове товариство освітань ще не має достатньо доказів для вимірювання впливу відвідування закладів освіти на ризик передачі хвороби, проте шкідливі наслідки повного переходу на дистанційну форму освіти таких закладів є безперечними і впливають на безпеку, добробут та навчання дітей/студентів, про що свідчать матеріали та документи багатьох держав [4; 5; 10]. Переривання освітніх послуг також має серйозні, довгострокові наслідки для економіки та суспільства, зокрема, такі як збільшення нерівності між класами суспільства, погіршення результатів охорони здоров'я та зниження соціальної згуртованості населення. У багатьох країнах дані про поширеність вірусів є неповними, і особи, що приймають рішення стосовно освітнього процесу, повинні все робити для того, щоб якнайкраще оцінити ситуацію в контексті неповної інформації та невизначеності. Національні уряди та партнери повинні одночасно працювати над пропагандою та захистом права кожної дитини на освіту, охорону здоров'я та безпеку, як це визначено в Конвенції про права дитини. Інтереси дитини повинні бути першочерговими [2; 4; 6].

Метою статті є визначення ризиків відсутності традиційного освітнього процесу у закладах освіти

протягом пандемії Covid-19, використовуючи матеріали Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. Основою дослідження стали такі теоретичні методи: аналітичний та описовий методи опрацювання теоретичних і критичних джерел та ресурсів, пов'язаних з реалізацією освітнього процесу, з метою визначення ризиків, що пов'язані із забезпеченням дистанційної форми навчання протягом пандемії Covid-19.

Виклад основного матеріалу. Лідери країн стикаються зі складними та невизначеними компромісами, оскільки вони думають як пом'якшити блокування систем функціонування суспільства і освіти зокрема. Контекстуалізація та безперервна адаптація необхідні для реагування на місцеві умови та задоволення потреб кожної дитини у навчанні, здоров'ї та безпеці [2; 5; 6].

Порушення норм навчального часу в класному приміщенні може серйозно вплинути на здатність дитини вчитися. Чим довше маргіналізовані діти не навчаються в школі, тим менша ймовірність їх повернення до звичайного режиму навчання [3; 8].

Діти з бідніших сімей майже в п'ять разів частіше залишають навчання у початковій школі, ніж діти з багатіших родин. Відсутність у школі дитини також збільшує ризик підліткової вагітності, сексуальної експлуатації, дитячих шлюбів, насильства та інших загроз [8].

Крім того, тривале закриття закладів освіти порушує основні шкільні послуги, такі як своєчасна планова імунізація, шкільне харчування, психічне здоров'я та психосоціальна підтримка, і може спричинити стрес і занепокоєння через втрату взаємодії з однолітками та порушення режиму роботи дитини загалом [3].

Ці негативні наслідки будуть значно вищими

для маргіналізованих дітей, таких як ті, що проживають у країнах постраждалих від різних конфліктів та інших затьожних криз, мігранти, біженці та примусово переміщені особи, представники національних меншин, діти з обмеженими можливостями, та діти в спеціалізованих установах. Заклад освіти повинен бути безпечним та узгоджувати свої дії із загальною реакцією на охорону здоров'я COVID-19 у кожній країні, вживаючи всіх розумних заходів для захисту учнів, студентів, персоналу, вчителів та їх сімей [1].

Прийняття цілеспрямованих рішень стосовно способу забезпечення освітнього процесу у закладах освіти має здійснюватися разом із субнаціональними зацікавленими сторонами, щоб їх спільні дії базувались на аналізі кожного місцевого контексту. Рішення про відновлення роботи закладів освіти вимагають від країн швидкого збору критичної інформації про те, як навчальні заклади, вчителі, учні, студенти та громади справляються із припиненням традиційної форми освіти та пандемією [1; 2; 8].

Швидке опитування шкільних та місцевих керівників, вчителів, учнів, студентів та батьків може допомогти надати цю інформацію. Потім особи, які приймають рішення, повинні оцінити, як найкраще підтримати навчання та добробут у кожному контексті, з особливим урахуванням переваг навчальних занять у класному приміщенні в порівнянні з дистанційним навчанням, з урахуванням факторів ризику, пов'язаних з відновленням роботи закладів освіти, зазначивши безперечні докази ризиків зараження, пов'язані з відвідуванням цих закладів [7; 9]. Окрім того, слід надати відповідь на такі питання, які висвітлюють сутність ризиків пов'язаних із відсутністю традиційного освітнього процесу у закладах освіти протягом пандемії Covid-19:

- Наскільки важливим є навчання в класній аудиторії для досягнення відповідних результатів навчання (базових, спеціальних, цифрових, необхідних для подальшого працевлаштування), визнаючи такі питання, як важливість прямої взаємодії з учителями для ігрового навчання з молодшими дітьми та розвитку фундаментальних навичок та спеціальних фахових компетентностей студентів?

- Наскільки доступним та якісним є дистанційне навчання (для здобуття відповідних результатів навчання, вікових груп та для маргіналізованих груп)?

- Як довго можна підтримувати поточний підхід до дистанційного навчання, включаючи навчальні досягнення та соціально-емоційний добробут дітей / здобувачів освіти, враховуючи домашній тиск щодо опікунів та інших контекстних факторів?

- Чи мають вихователі/вчителі/викладачі необхідні інструменти для захисту дітей / студентів від переслідувань в Інтернеті та насильства за ознакою статі в Інтернеті, поки вони навчаються за допомогою онлайн-платформ?

- Як впливають на пандемію та відповіді на неї ключові точки переходу на навчальному шляху (готовність до школи; початкове завершення та перехід до наступного рівня; вторинне закінчення та перехід до вищого навчального закладу)?

- Наскільки педагогічні працівники/вчителі та освітні органи готові та здатні адаптуватися до різних адміністративних та навчальних підходів? Чи здатні та готові вони впровадити заходи попередження та боротьби з інфекцією?

- Чи існують пов'язані із захистом ризику, пов'язані з тим, що діти/студенти не відвідують заклади освіти, такі як підвищений ризик насильства в домашніх умовах, дитяча праця чи сексуальна експлуатація щодо дівчат та хлопців?

- Чи не загрожує закриття закладів освіти іншим допоміжним послугам, що надаються ними, таких як охорона здоров'я та харчування, практична підготовка?

- Яких соціальних, економічних та добробутних наслідків зазнають учні та студенти, які не відвідують заклади освіти?

- Яка забезпечується здатність закладу освіти підтримувати безпечні освітні операції для зменшення ризиків, таких як соціальне дистанціювання (тобто розмір класу порівняно з кількістю учнів/студентів); та водопостачання, санітарія та засоби гігієни та місця проведення практичної підготовки?

- Який рівень впливу між шкільним населенням та групами підвищеного ризику, такими як люди похилого віку та пацієнти з основними захворюваннями? Якщо експозиція висока, чи можна докласти додаткових зусиль щодо пом'якшення наслідків?

- Як школярі доїжджають до школи та назад?

- Які є фактори ризику, пов'язані з громадою, враховуючи епідеміологічні фактори, здоров'я населення та можливості охорони здоров'я, щільність населення та дотримання соціальних дистанцій та належної гігієнічної практики? [1; 7; 10]

Отже, один із підходів зниження ризиків відсутності традиційного освітнього процесу у закладах освіти протягом пандемії Covid-19 полягає у призупиненні або тимчасовому перегляді елементів традиційного освітнього процесу у закладах освіти, заснованих на результатах навчання, у фінансуванні учнів/студентів, забезпеченню постійного фінансування та запобіганню скорочення навчальних годин через відсутність досягнень у навчанні учнів/студентів або не дотримання певних стандартів. Адаптувати політику та практику відновлення традиційного освітнього процесу у закладах освіти, щоб розширити доступ до маргіналізованих груп, таких як діти, які раніше не навчалися, діти/студенти, які переселились / переселенці та представники меншини. Урізноманітнити критичні комунікаційні та інформаційно-пропагандистські послуги, роблячи їх доступними відповідними мовами, доступними форматами та пристосовуючи їх до груп, що викликають занепокоєння. Вжити конкретних заходів для пом'якшення ризиків захисту, поки дівчата та інші маргіналізовані групи не навчаються завдяки посиленому залученню громади та покращенню рекомендацій до організації та забезпечення дистанційного навчання. Інформація та комунікація з питань охорони здоров'я повинні бути доступними у багатьох доступних форматах, в тому числі для тих, хто має слухові або зорові вади. Забезпечити доступність належних послуг з водопостачання, гігієни та санітарії [5; 9; 10].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз контекстуальних ризиків відсутності традиційного освітнього процесу у закладах освіти протягом пандемії Covid-19 дозволяє визначити алгоритм роботи органів освіти задля визначення: 1) пріоритетності закладів освіти (або їх компонентів) для відновлення їх повної чи часткової роботи; 2) пріоритетності заходів щодо зменшення ризиків зараження у закладах освіти та громадах; 3) зміни зони фокусу дистанційного навчання; 4) забезпечити пряме фінансування закладів освіти, які найбільше постраждали від кризи, наприклад, шляхом фінансування на основі формул, де це фінансування надається першочергово найбільш маргіналізованим групам учнів/студентів. З точки зору дієвих урядових механізмів, слід розглянути надання додаткових категорій стипендій для певних блоків освітніх закладів, як от: заклади загальної середньої освіти,

заклади професійної освіти, вищі навчальні заклади III-IV рівня акредитації, вищі навчальні заклади I-II рівня акредитації та грошові перекази (умовні чи безумовні) учням/студентам. Слід відмовитися від плати за навчання та інших витрат (шкільна форма тощо), де це можливо, та усувати інші бар'єри для вступу, щоб максимізувати показники повторного зарахування. Необхідно визначити пріоритети для

фінансування та підтримки нових потреб у відновленні освітнього процесу, особливо для студентів, що знаходяться в несприятливому положенні. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у аналізі забезпечення доступності навчальних матеріалів / платформ, інформації, послуг та засобів навчання для людей з обмеженими можливостями у процесі здобуття освіти.

Список використаної літератури

1. COVID 19 Education Response. UNESCO – Education Issue Note N°7.1. URL: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> (дата звернення 02.04.2021).
2. COVID-19 Guidance Note Protecting Residents of Informal Settlements. UN Special Rapporteur on the right to adequate housing. URL: https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/04/guidance_note_-_informal_settlements_29march_2020_final3.pdf (дата звернення 02.04.2021).
3. Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19 Interim guidance 16 April 2020. World Bank. URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331773/WHO-2019-nCoV-Adjusting_PH_measures-2020.1-eng.pdf. (дата звернення 03.04.2021).
4. Interim Guidance on COVID-19 Prevention and Control in Schools. IASC. URL: <https://www.unicef.org/reports/key-messages-and-actions-coronavirus-disease-covid-19-prevention-and-control-schools> (дата звернення 04.04.2021).
5. Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic on food and nutrition of schoolchildren. WFP, FAO, UNICEF. URL: <https://www.wfp.org/publications/mitigating-effects-covid-19-pandemic-food-and-nutrition-schoolchildren> (дата звернення 03.04.2021).
6. Non-pharmaceutical public health measures for mitigating the risk and impact of epidemic and pandemic influenza. World Health Organization. URL: https://www.who.int/influenza/publications/public_health_measures/publication/en/ (дата звернення 05.04.2021).
7. Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children. United Nations. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_children_16_april_2020.pdf. (дата звернення 04.04.2021).
8. Reducing transmission of pandemic (H1N1) 2009 in school settings. World Health Organization. URL: https://www.who.int/csr/resources/publications/reducing_transmission_h1n1_2009.pdf. (дата звернення 08.04.2021).
9. Resources on education during COVID-19. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2020/03/24/world-bank-education-and-covid-19>. (дата звернення 09.04.2021).
10. We should avoid flattening the curve in education – Possible scenarios for learning loss during the school lockdowns. World Bank. URL: <https://blogs.worldbank.org/education/we-should-avoid-flattening-curve-education-possible-scenarios-learning-loss-during-school/> (дата звернення 01.04.2021).

References

1. COVID 19 Education Response. UNESCO – Education Issue Note N°7.1 (2020). <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.
2. COVID-19 Guidance Note Protecting Residents of Informal Settlements. UN Special Rapporteur on the right to adequate housing. – (2020) https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/04/guidance_note_-_informal_settlements_29march_2020_final3.pdf
3. Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19 Interim guidance 16 April 2020. World Bank (2020) https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331773/WHO-2019-nCoV-Adjusting_PH_measures-2020.1-eng.pdf.
4. Interim Guidance on COVID-19 Prevention and Control in Schools. IASC. (2020) <https://www.unicef.org/reports/key-messages-and-actions-coronavirus-disease-covid-19-prevention-and-control-schools>
5. Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic on food and nutrition of schoolchildren. WFP, FAO, UNICEF. (2020) <https://www.wfp.org/publications/mitigating-effects-covid-19-pandemic-food-and-nutrition-schoolchildren>
6. Non-pharmaceutical public health measures for mitigating the risk and impact of epidemic and pandemic influenza. World Health Organization (2019) https://www.who.int/influenza/publications/public_health_measures/publication/en/
7. Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children. United Nations. (2020) https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_children_16_april_2020.pdf
8. Reducing transmission of pandemic (H1N1) 2009 in school settings. World Health Organization. (2009) https://www.who.int/csr/resources/publications/reducing_transmission_h1n1_2009.pdf
9. Resources on education during COVID-19. World Bank (2020) <https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2020/03/24/world-bank-education-and-covid-19>
10. We should avoid flattening the curve in education – Possible scenarios for learning loss during the school lockdowns. World Bank. (2021) <https://blogs.worldbank.org/education/we-should-avoid-flattening-curve-education-possible-scenarios-learning-loss-during-school>

Стаття надійшла до редакції 11.04.2021 р.
Стаття прийнята до друку 16.04.2021 р.

Harapko Vitaliia

Candidate of Pedagogical Sciences

Associate Professor of the Department of English Philology and Methods of Teaching Foreign Languages
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

Bedevelska Marianna

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer

Department of English Philology and Methods of Teaching Foreign Languages
Mukachevo State University, Mukachevo, Ukraine

**RISKS OF LACK OF TRADITIONAL EDUCATIONAL PROCESS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
DURING THE COVID-19 PANDEMIC (ON UNESCO MATERIALS)**

Abstract. Although the World Scientific Society of Educators does not yet have sufficient evidence to measure the impact of school attendance on the risk of disease transmission, the harmful effects of a full transition to distance education are indisputable and affect the safety, well-being and education of children / students. and documents of many states. The purpose of the article is to determine the risks of the absence of a traditional educational process in educational institutions during the Covid-19 pandemic using the materials of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. The study was based on the following theoretical methods: analytical and descriptive methods of developing theoretical and critical sources and resources related to the implementation of the educational process, in order to determine the risks associated with providing distance learning during the Covid-19 pandemic. Analysis of contextual benefits and risks allows to determine the priority of educational institutions (or their components) to resume their work; priority of measures to reduce the risk of infection in educational institutions and communities; and focus areas for distance learning. Direct funding for education institutions most affected by the crisis, for example through formula-based funding, which gives priority to the most marginalized groups of pupils / students. From the point of view of mechanisms, scholarships for certain blocks and remittances (conditional or unconditional) to pupils / students should be considered. Tuition and other costs (school uniforms, etc.) should be waived where possible and other barriers to entry should be removed to maximize re-enrollment. We see prospects for further research in the analysis of ensuring the availability of educational materials / platforms, information, services and learning tools for people with disabilities in the process of obtaining education.

Key words: educational institutions; pupils; students; traditional educational process; distance learning; the Covid-19 pandemic.